

Twee koffers

Colofon

ISBN: 978 94 6365 561 3
1e druk 2023
© 2023, Hein-Anton van der Heijden

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl
Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra
Schilderij omslag: Wassily Kandinsky *Einige Kreise*

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Twee koffers

Roman

Hein-Anton van der Heijden

Inhoud

1.	Een in scène gezette massadood	7
2.	De wereld van gisteren	24
3.	Een avond in Outer Space	41
4.	Geboren zonder helm	64
5.	Uit-zonder-lijk	94
6.	Rustige dagen in Clichy	114
7.	De anomalie	135
8.	Studio Cujas	156
9.	Onsterfelijk	174
10.	Oude ziel	202
11.	Dood in Venetië	224
12.	I'm thinking of ending things	241
	Aantekeningen	257

1. Een in scène gezette massadood

Het ging niet goed met mij, het ging al een hele tijd niet goed. Mijn geld was op, Daaf was dood en het land zuchtte opnieuw onder een pandemie, geheimzinniger, angstwekkender dan de vorige van vijf jaar terug. En om het allemaal nog erger te maken was ook mijn opdrachtenportefeuille bijna leeg.

Waar je mij, Léon Huet – voor de buitenwereld schrijver van bevlogen beschouwingen en boeken over film – waar je die mij in goede tijden soms maanden van tevoren moest boeken voor een presentatie, inleiding of essay, had ik nu alleen nog mijn tweewekelijkse column. En verder niets, en het zag er niet naar uit dat daar snel verandering in zou komen.

De bladen waar ik voor schreef – het laatste overgebleven progressieve opinieweekblad, het laatste filmtijdschrift waar woord het nog niet had afgelegd tegen beeld, het laatste cultureel-filosofisch magazine dat nog subsidie kreeg – al die bladen moesten interen op hun reserves en hadden al weken niets van zich laten horen.

Het enige waardevolle dat ik nog bezat waren de twee koffers met erotica die Daaf mij had nagelaten, en die ik zonder moeite te gelde zou kunnen maken. *The paradise of flesh* en *The triumphant leather*. Zeldzame, geïllustreerde uitgaven van Casanova en de Kamasoetra. Daaf was een bibliofiel, de eerste drukken waren zijn appeltje voor de dorst, en die had hij allemaal aan mij nagelaten.

Maar het verkopen van die boeken bracht weer andere problemen met zich mee. Want hoewel Daaf het nooit met zoveel woorden had gevraagd, was het duidelijk dat ik de opbrengst, of

in elk geval een flink deel daarvan, zou gebruiken voor het vervullen van zijn laatste wens: het uitstrooien van zijn as in Triëst. In Triëst was Daaf tot bloei gekomen. Daar had hij de mooiste jaren van zijn leven gekend. En weinig was voor hem belangrijker dan dat zijn as zou worden verstrooid in zee zo dicht mogelijk bij juist díe stad.

Het ging niet goed met de wereld, het ging al een hele tijd niet goed. Meer dan wanneer ook in de geschiedenis had de westerse mens de verantwoordelijkheid voor zijn leven in eigen hand genomen, en iedereen werd ingewreven dat hij vrij was en uniek. Dat hij maar één keer leefde en zijn kansen moest grijpen, daar had de eerste pandemie niets aan veranderd. Dat hij zichzelf moest realiseren, alles eruit halen wat erin zat. Eruit persen desnoods, knijpen, wringen. En dus vond je overal op de wereld nog steeds supermarkten en hypermarkten en weilandwinkels met parkeerterreinen tot aan de horizon. Winkels waar je nog steeds alles kon krijgen wat je nodig had, en vooral ook heel veel meer. Want in al die superrealistische winkels lagen nog steeds al die identieke, hyperrealistische producten, hoewel die in elk land weer een net iets andere naam droegen. Alsof hun makers iets te verbergen hadden. En in alle koopgoten en shopping malls, en op alle winkelboulevards vond je nog steeds de modewinkels en tassenboetieks en flagship stores waar de namen van de wereldmerken juist niet verborgen werden gehouden. Waar ze werden geprezen en aanbeden, opgehemeld en verafgoed. En op alle continenten werden nog steeds bossen gekapt en wegen gebouwd. Tweebaans. Vierbaans. Achtbaans. Zestienbaans. En overal waar nog stranden waren met baaien en rotsen, werden

nog steeds nieuwe vliegvelden aangelegd en jachthavens en resorts. Jumbojets doorkliefden nog steeds de blauwe lucht, containerschepen doorkruisten nog steeds de oceanen, en in alle wateren voeren nog steeds de supertankers en de cruiseschepen en de motorjachten. Maar toch werden de mensen elke dag ontevredener, en ze wendden zich steeds vaker tot de politici die twitterden dat het de schuld was van de vreemdelingen. Van de buitenlanders en de verkeerd-gelovigen. Van de kosmopolieten, de dwarsdenkers en de deugmensen. En van de Joden natuurlijk, het zou ook eens niet. En de ijskappen smolten en de bossen brandden en de hemel kleurde roestbruin en vuilgrijs en dofzwart. De delta's overstroomden, de akkers verdroogden, de woestijnen rukten op. En toen op een dag het eerste virus met al zijn varianten en mutanten arriveerde, was iedereen al uitgeput, hoewel de meesten dat toen nog nauwelijks beseften.

Over al deze ellende hadden Daaf en ik de laatste maanden avondenlang gepraat; we waren zielsverwanten en met niemand was het zo goed praten als met hem.

Populistische politici – de Trumps en de Modi's, de Poetins en de Bolsonaro's en hoe zij of hun soortgenoten ook mochten heten – ze hadden fictie gemaakt van het rationele denken. Vrije verkiezingen, gelijkheid van mannen en vrouwen, mensenrechten: door hun toedoen waren het krachteloze verhaaltjes geworden. Slappe sprookjes van de kaste van latte drinkende naïevelingen die nog nooit een boom hadden omgehakt of een pistool in hun hand hadden gewogen. Of van arrogante cultuurmarxisten, onbevredigde potten en overmoedig geworden negers, die de harde feiten over hun intelligentie nog altijd niet onder ogen wilden zien.

We leefden in een overgangstijd, daar waren Daaf en ik het over eens. Het vroegere was bijna dood, en dan is verzet tegen verandering altijd het sterkst. Oude vormen en gedachten waren uitgeput, maar het nieuwe was nog niet geboren. Of we herkennen het niet, dat kon natuurlijk ook. Hadden de dierenactivisten gelijk met hun claim dat na slaven, vrouwen en zwarten nu ook dieren recht hadden op een juridisch verankerde plek onder de zon? Ik vond van wel, Daaf dacht van niet, maar ik dreef het niet op de spits, want Daaf interesseerde zich in wezen pas voor dieren op het moment dat die in gebakken of gebraden vorm op zijn bord lagen, en dan valt er weinig meer te discussiëren.

Waar we het ook niet over eens waren, was wat er hierna zou komen. Daaf was, zoals zoveel mannen van zijn generatie, een vooruitgangsoptimist; voor hem waren de Trumps en de Orbáns uitzonderingen, vergissingen, aberraties. Vroeg of laat zouden de mensen tot inkeer komen, op de lange duur ontwikkelde de wereld zich in opwaartse lijn, ook al was die lijn lang niet altijd even recht.

Ikzelf wist het zo net nog niet; hadden radicale filosofen niet laten zien dat elk groeigestuurd vooruitgangdenken de planeet nog verder naar de bliksem hielp? Of kwam het door ons leeftijdsverschil?

Daaf was een stuk ouder dan ik. In het zenit van zijn leven was hij een van de aanstichters geweest van de revolutie van 1968, terwijl ik voor die revolutie toen nog veel te jong was; pas later verhuisde ik naar Amsterdam. Daar hield ik mij, samen met steeds meer anderen, dat dan weer wel, bezig met het uitbouwen van de revolutie. En hoewel uitbouwen een stuk minder romantisch klinkt – en ook is – dan aanstichten, was er daardoor

wel meer tijd om na te denken. Om te lezen en te praten. Om uit te zoeken wat wel werkte en wat niet. En pas nog weer later kwam ik erachter dat de revolutie van 1968 pas vijf jaar na dato echt op stoom was gekomen. Pas vijf jaar later werkelijk zijn beslag kreeg. Om vervolgens weer vijf jaar later resoluut de nek te worden omgedraaid. Maar dat is een ander verhaal.

De antiquair heeft niet veel tijd nodig om Daafs boeken te taxeren. Daaf was een trouwe klant, de twee mannen hadden dezelfde libertijnse belangstelling voor erotica, en minstens de helft van de boeken die ik voor hem op de toonbank heb uitgesteld komt oorspronkelijk hiervandaan. Aandachtig bestudeert hij de afbeeldingen in de boeken die hij nog niet eerder onder ogen heeft gehad.

Een achttiende-eeuwse gravure van zeven naakte mannen en vrouwen van wie er een paar op een kleine verhoging staan, samengebracht in een afgesloten kamer. Vier vrouwen en drie mannen die elkaar naar hartenlust likken en betasten, bevoelen en penetreren. Van voren en vanachter, schrijlings en van opzij.

Een spotprent van Markies de Lafayette, dubieuze held van de Franse Revolutie, gezeten op een paard waarvan hals en hoofd de vorm hebben aangenomen van zijn immense geërecteerde penis. Tegenover het paard staat koningin Marie-Antoinette; vol bewondering taxeert zij met haar handen de omvang van Lafayette's reusachtige roze wapen.

Een tekening van Napoleon Bonaparte in een Italiaans borddeel. De keizer, nog volledig gekleed en met een karaf wijn binnen handbereik, legt zijn linkerhand tussen de ronde billen van een vrouw met ontbloot onderlijf. Die vrouw op haar beurt mas-

seert vakkundig de nek van weer een andere vrouw, van wie we verder alleen haar spectaculaire naakte achterkant zien.

‘Daaf was een kenner,’ verzucht de antiquair uiteindelijk. ‘Doodzonde dat hij er niet meer is. Ik heb zoveel van hem geleerd. Toen ikzelf nog op school zat, was hij al bezig met verzamelen. In het begin wist ik niets van Frankrijk, ik had het altijd meer op Engeland en Amerika. Maar Daaf heeft me laten zien dat de Franse literatuur veel geraffineerder is. En Franse kunstenaars hebben ook zoveel meer fantasie. Welke Amerikaanse tekenaar komt er nu op het idee om een abt die door de revolutionairen van al zijn bezittingen is beroofd, vakkundig te laten aftrekken door een geile rubensvrouw met alleen een dun hemdje aan van zijde? Ja, Robert Crumb misschien. Maar die ... U hebt Daaf goed gekend hè?’

Ik vertel hem dat we al heel lang vrienden zijn, maar dat we vooral de laatste maanden voor zijn dood veel met elkaar hebben gepraat. En dat hij me toen ook gesuggereerd heeft te zorgen dat zijn as verstrooid werd in de zee bij Triëst.’

‘Ja, Triëst,’ zegt de antiquair, ‘daar had hij het vaak over. Daar huurde hij toch elke zomer dat huis met al die jongens? Of vertel ik nu ...?’ Hij zwijgt verschrikt.

‘Ik weet het,’ antwoord ik geruststellend. ‘Zoiets zou nu niet snel meer kunnen.’

‘Nee,’ antwoordt hij dromerig. ‘De wereld is te beschaafd geworden. Wat mooi dat u zijn as gaat verstrooien, dat noem ik nog eens vriendschap.’

‘Hij heeft me gevraagd te zorgen dat het gebeurt,’ antwoord ik terughoudend. ‘Ik weet nog helemaal niet of ik ...’

‘Wie zou het anders moeten doen?’ vraagt hij, opeens onver-

wacht fel. 'Ik kan hier niet weg, en op de begrafenis waren verder alleen maar dino's. Van alle mannen was u na mij verreweg de jongste.'

'Dat is ook zo,' zeg ik. 'Alleen ...'

'Als geld het probleem is ...' valt hij me in de rede. 'Ik kan u voor die boeken meteen tweeduizend euro geven, er zitten zoveel zeldzame exemplaren bij. En als ik die een beetje goed verkoop valt er later altijd te praten over ...'

'Ik doe het,' antwoord ik. De antiquair kijkt me verbaasd aan. Maar is dit niet precies het duwtje dat ik nodig had? Al weken lang loop ik met mijn ziel onder de arm. Elke keer raak ik gedepriemd bij de gedachte nog weken in een stad te moeten blijven waar net als tijdens de eerste pandemie helemaal niets te doen is. En waar ik ook zelf niets te doen heb. Waar de huizen en de straten me elke ochtend geeuwend van verveling begroeten. Waar de weinige mensen die ik tegenkom zich steeds meer gedragen als robots. Of als zombies, maar wat is het verschil? Waar alle bioscopen en theaters opnieuw gesloten zijn, alle cafés en restaurants. Waar je na zeven uur 's avonds alleen nog in gezelschap van een aanglijnde, deugdelijk verlichte hond buiten op straat mag zijn. En waar ik door al die beperkingen steeds meer het gevoel krijg dat mijn belangrijkste bezit, mijn vrijheid, me opnieuw afhandig is gemaakt.

Ik wil de stad uit, ik wil op reis. Ik kan ook op reis; de treinen rijden nog, ook de internationale, zolang het duurt tenminste. Ik heb een doel, of in elk geval een excuus: het verstrooien van Daafs as. Ik heb tijd en ik heb nu zelfs geld. En met veertig briefjes van vijftig in mijn broekzak verlaat ik het antiquariaat.

Op naar het Centraal Station!

*

De Wallen zien er op deze maandagochtend uit alsof ze door een reusachtige hemelse hand zijn schoongeschrobd. Maandag wasdag. De zon schijnt uitbundig op de huizen, de bruggen, het water. Het is een stralende dag hoewel het nog maar net maart is.

Van alle twaalf maanden heb ik maart altijd de moeilijkste gevonden: de winter is voorbij, maar de zomer is nog ver. En dit jaar zie ik nog meer dan anders uit naar de laatste zondag van de maand, de dag dat de klokken een uur vooruit worden gezet. Komt dat door de lockdown, waardoor je elke strohalm aangrijpt, hoe dun dat halmpje ook is? 's Avonds een uur langer licht: gevalletje kinderhand-is-gauw-gevuld-optimisme? Als de zomer-tijd hier in Amsterdam begint, ben ikzelf alweer op de terugreis. Daafs as verstrooid en ikzelf kan er vast ook weer helemaal tegenaan.

Dit is het oudste deel van de stad. Je zou het nooit raden, maar in de middeleeuwen stonden hier alleen maar kloosters, bijna twintig in totaal. Een paar voor mannen, de meeste voor vrouwen. Het Maria Magdalena van Bethaniënklooster en het Sint-Paulusbroederklooster. Het Sint Ceciliaklooster en het Minderbroedersklooster. Soms, op vroege ochtenden in het voorjaar in een dromerige bui, stel ik me voor hoe de middeleeuwen hier nog altijd heersen. Dat nonnen met zwarte kappen en broeders in bruine pijen het hier volledig voor het zeggen hebben. Dat overal de klokken luiden en de zon schijnt als een gek. Hoe je, als je vanaf de brug over de Grimburgwal langs die kloosters naar de Waag loopt, al die nonnen en broeders aan één stuk door hardop hoort bidden. Dat je luistert naar een gebed zonder end ...

Vanochtend wordt hier niet gebeden; het is nog stiller dan

in de middeleeuwen. De rode lampjes branden niet, en waar normaal in de deuropeningen minimaal geklede meisjes in alle kleuren van de regenboog staan opgesteld om lokkend hun lippen te tuiten, professioneel te glimlachen, routineus om een vuurtje te vragen of alleen maar chagrijnig voor zich uit te staren, heerst nu de rust van een kerkhof. Geen brallende bierfietsers of aangeschoten Schotten. Geen claxonnerende fourwheeldrives of pissende provincialen. Geen ronkende scootertjes of nerveus voor zich uit pratende hashdealertjes. De Nieuwmarkt is uitgestorven, de Waag ziet eruit als een kasteel uit een sprookje, en alle brugleuningen zijn in bezit genomen door geretardeerde duiven en angstaanjagend grote meeuwen. Duiven en meeuwen die het in een even ongemakkelijk als achterdochtig samen zijn de hele dag moeten stellen met elkaar.

Dit is niet alleen het oudste, het is ook het schilderachtigste deel van de stad. Normaal zie je daar niets van omdat het hier altijd vergeven is van de toeristen, waardoor je geen moment rustig omhoog of om je heen kunt kijken. Maar vanochtend tonen de kolken en de grachtjes, de burg- en de dwarswallen, de stegen en de pleintjes zich in al hun goudeneeuwse glorie. De Oudezijds kolk met zijn in het water gebouwde huizen ziet eruit alsof hij in zijn geheel rechtstreeks is overgevlogen uit Venetië. Bijna elk woonhuis kent zijn eigen architectuur. De publieke gebouwen – van Oude Kerk tot Portugese Synagoge en van Oost-Indisch Huis tot Koopmansbeurs – spiegelen de vroege geschiedenis van de stad. En voor het eerst sinds lang hou ik weer van de plaats waar ik nu al zo lang woon.

Dit hier was, en is nog steeds, het oudste gebouw: de kerk waar zeehelden en kunstschilders begraven liggen, regenten en dich-

teressen. Dát daar was het toevluchtsoord voor de Sefardische Joden die niet meer welkom waren in de landen waar zij al zo lang woonden. In dít gebouw was de vergaderzaal van de Heeren Zeventien, en hier monsterden op warme zomerdagen ook de zeelieden aan; op het binnenplein stonden ze in lange rijen urenlang te wachten in de hete middagzon. En daar, een eindje verderop, werden lucratieve deals gesloten, vijandige overnames beraamd, handelaars van de ene dag op de andere berooid of juist schatrijk gemaakt.

En in deze buurt werden ook het hele jaar door boeken gedrukt, kranten, pamfletten. Hier worden al een half millennium toneelstukken opgevoerd: herdersspelen en kluchten, noodlotsdrama's en sotternieën, kamerspelen en vaudevilles. Hier stonden de logementen en de gasthuizen, de herbergen en amusementspaleizen. Hier barstte het altijd van de mensen. Hier werden spectaculaire ontdekkingen gedaan, revolutionaire omwentelingen voorbereid; wat was ik daar graag bij geweest. En hier, net over de brug naar Rapenburg, woonde ook Rembrandt met zijn Saskia. Hier passagierden de zeelieden, zwierden de soldaten, dansten de meiden. Hier verloren scholieren uit de provincie in één klap hun onschuld én hun zakgeld van minstens een half jaar. Op déze klinkers van déze straten werden levens gemaakt en vergooid, betreurd en gevierd. Bevrijdingsfeest. Koninginnedag. Hartjesdag.

Hossende menigtes, deinende mensenmassa's, bronstige zeelieden. Achter deze ramen wordt al een half millennium buitenechtelijk zaad geplengd. Weduwen van op zee omgekomen Indiëvaarders. Helblonde boerendochters uit de polders van West-Friesland. Werkloos geraakte modemeisjes. Heroïneverslaafde

twintigsters. Slachtoffers van Bulgaarse mensenhandel. Bijbeunende huisvrouwen uit Buitenveldert. Studentes communicatiewetenschap met een te dure smaak.

*

Het Centraal Station is zo stil dat een terroristische tiener met een white-trashrugsakje er moeiteloos zijn wapen leeg zou kunnen schieten. En dat zonder ook maar één iemand te raken. Het is het refrein van de eerste pandemie. Waar normaal kantoormeisjes en forenzen, handelsreizigers en ICT'ers, studentes en zakkenroller-tjes de hal vullen en de gangen, de roltrappen en de liften, heerst nu de stilte van de diepzee. Alsof je in een duikerspak bent afgedaald naar de bodem van de oceaan, en daar van alles aan je voorbij ziet glijden – voorbijschietende vissen en onbenutte stoeltjes in een verlaten kofficounter, zeeanemonen en lege emmers in een gesloten bloemenzaak, parelschelpen en dure merkkoffers in een uitgestorven tassenwinkel – maar alsof elk geluid daar zorgvuldig uit is weggefilterd.

Ook bij de buitenlandloketten – in de gauwigheid tel ik er minstens zes – is geen reiziger te bekennen, ik ben onmiddellijk aan de beurt. Wat een verschil met vroeger, toen je nog geen kaartjes kon kopen via het digitale opperwezen en ik soms drie uur moest wachten voordat ik mijn retourtje Avignon te pakken had.

Ik leg het ongegeneerd geeuwende meisje achter het loket uit wat mijn reisdoel is, maar ook dat ik de weg daarheen in verschillende etappes wil afleggen. Dat ik me niet vast wil leggen op een vooraf bepaalde dag en tijd, soms een paar dagen in een stad wil blijven, en dat ik me ook niet wil hoeven haasten.

‘Dan is een Interrail Global Pass precies wat u nodig hebt,’ zegt ze met een enthousiasme dat ik niet achter haar gezocht had. ‘U

kunt dan bijvoorbeeld binnen twee maanden vijftien dagen onbepaald reizen, en dat allemaal voor nog geen 450 euro. U kiest zelf de dagen, u hoeft ze alleen maar 's ochtends te noteren in uw pas.

'Twee maanden?' zeg ik verschrikt. 'Zo lang kan ik helemaal niet weg.'

'U hoeft niet de hele periode te gebruiken,' stelt ze me gerust. 'U kunt die vijftien dagen ook opmaken binnen vijf weken. Of desnoods aaneengesloten, daarvoor bestaat een apart tarief. Dan bent u zelfs nog goedkoper uit.'

'Ja, meer dan vijftien dagen zal ik niet nodig hebben,' peins ik hardop. 'Ik wil onderweg langs Brussel en Parijs. Ik wil misschien naar Karlsbad in Tsjechië, en dan zal ik onderweg wel ergens in Duitsland moeten slapen. Mijn eindbestemming is Triëst, en omdat dat vlak bij Venetië ligt, kan ik dat niet overslaan; buiten de zomer ben ik daar nog nooit geweest. Het is krap, maar het moet lukken binnen twee weken. Maar voor ik het vergeet, ik wil mijn reis beginnen in Moresnet.'

'In Moresnet?' vraagt het meisje verbaasd. 'Ik heb examen gedaan over de hele kaart van Europa, maar van Moresnet heb ik nog nooit gehoord.'

'Waarschijnlijk komen daar ook helemaal geen treinen,' antwoord ik. 'Het ligt ergens tussen Aken en Maastricht.'

'Dan zou u de eerste nacht in Aken kunnen slapen,' zegt het meisje behulpzaam. 'Dan reist u eerst naar Heerlen, en daarvandaan gaat er elk uur een trein naar Aken. En dan vindt u daar vast wel een bus naar Morennest.'

'Het is Moresnet,' antwoord ik. 'Ik wil hoe dan ook eerst naar Moresnet.'

Het kruispunt van de Stadhouderskade en de straat die onder het Rijksmuseum door naar het Concertgebouw voert, is bezaaid met lijken. Ik weet niet of ik waak of droom, mijn hart klopt in mijn keel. Waar ik ook kijk, overal liggen levenloze, hevig bloedende lichamen; heb ik ooit zoiets ergs gezien? Het moeten er minstens tweehonderd zijn, en ze liggen in een vreemde, bijna vredige rust telkens op een paar meter afstand van elkaar. Alsof een choreograaf het plotselinge einde van al deze mannen en vrouwen zorgvuldig in scène heeft gezet.

Maar niet iedereen is al dood. Sommigen kreunen nog, anderen jammeren, en een enkeling schreeuwt het zelfs uit en heft zijn handen in wanhoop omhoog.

Aan hun kleding te zien, zijn het allemaal jonge mensen. Spijkerbroeken met machinaal aangebrachte scheuren, T-shirts met hippe opschriften. North Face-truien en modieuze, rood-zwart geblokte jasjes. En ook hun haardracht suggereert dat er maar weinig slachtoffers van boven de dertig zijn.

Op de Stadhouderskade hebben de automobilisten hun voertuig tot stilstand gebracht. Ze zijn uitgestapt en staren met ongelovige ogen naar het tafereel. Maar voor anderen weegt het eigenbelang zwaarder dan dit bovengrondse massagraf; sommigen blijven maar op hun claxon rammen.

Wat is er gebeurd? Ik heb geen knal gehoord van een explosie of schoten uit een mitrailleur, er zijn geen tekenen van een ongeluk. Geen vuur, geen gecrashte touringcar, geen ongewone geur. Een aanval met een reukloos gas? Maar waarom dan al dat bloed?

Opeens beginnen er sirenes te loeien. Onwillekeurig kijk ik op mijn horloge; het is precies twaalf uur. En ik realiseer me dat dit

wel heel bizar is, deze ramp die exact samenvalt met de maandelijkse maandagoefening van het luchtalarm. Het geloei waar ik al mijn hele leven naar moet luisteren. Het maakt de sfeer nog onheilspellender.

In de verte klinkt het sinistere gehuil van politiesirenes, en meteen daarna komt een lange rij politiebusjes aanstuiven over de Weteringschans. Met gierende remmen komen ze tot stilstand. De deuren worden opengerukt, mannen in blauwe uniformen en gewapend met gummiknuppels springen eruit. Ze rennen het kruispunt op, beginnen aan de lichamen te sjorren zonder enig respect te tonen voor de doden.

Maar zijn het wel doden?

‘Wat is er aan de hand?’ vraag ik onzeker aan een vrouw in een blauwe denimbroek en met om haar hals een fotogenieke, tomatenrode sjaal.

‘Actie van Extinction Rebellion,’ antwoordt ze met een zwaar Engels accent. ‘De eerste van dit jaar. We houden een *die in* om aandacht te vragen voor de klimaatramp. En ik ben vandaag de persvoorlichter.’

‘Een *die in*?’ vraag ik.

‘Staged reality,’ zegt ze, ‘een geënceneerde massadood. De klimaatcrisis gaat miljoenen levens eisen. Hier in het Westen, maar meer nog in Afrika, Azië, Zuid-Amerika. Met deze actie willen we de populatie daarvan bewust maken. Precies op dit moment zijn er ook *die ins* in zestien andere steden in Europa. Van Oslo tot Madrid en van Londen tot Athene.’

‘Staged reality?’ vraag ik geïrriteerd. ‘De populatie? Weet u dat ik echt dacht dat al die mensen dood waren? Ik ben me kapot geschrokken.’

‘Dat was precies de bedoeling.’ De vrouw geeft me een vette knipoog.

Ik schaam me; hoe heb ik kunnen geloven dat dit allemaal echt was? Ben ik dan zo naïef? Laat ik me dan zo makkelijk meeslepen door mijn verbeelding, door dingen die ik *denk* te zien? Of is dat de prijs die je moet betalen als je voor je werk zoveel films ziet?

*

Het is zeven uur, de spertijd is ingegaan en ik heb mijn laatste wandeling door de buurt gemaakt. Het gesloten Stedelijk Museum en de uitbundig verlichte etalage van de boekhandel, die ook alweer maanden dicht is. De lege straten achter het Concertgebouw, de villa’s langs het verlaten park. De hotels, vergeefs wachtend op bezoekers, en de modeboetieks van de P.C. Hoofd die ook al tijden geen klandizie meer hebben. Hoe vaak heb ik mijzelf hier de afgelopen weken niet in de ruiten weerspiegeld gezien? Me afvragend hoe het verder moest met mij en met de wereld? Hoe de aarde er over een half jaar uit zou zien? Over een jaar, twee jaar? Goed dat vanavond de laatste keer was.

Morgen ga ik op reis, geen idee wat me onderweg te wachten staat. Hopelijk zijn de wasserettes in het buitenland wel open. Want mijn koffer is veel te klein voor alle onderbroeken en sokken die ik nodig heb. Voor mijn overhemden, T-shirts en extra broek, terwijl ook mijn toiletpullen, boeken en laptop er nog bij moeten. En de as van Daaf niet te vergeten, daar is het tenslotte allemaal om begonnen. Ik heb de inhoud van de urn verdeeld over zeven lege potten van hard plastic die ik toevallig nog in huis had, en waar eerder vitaminetabletten in hebben gezeten, voedingssupplementen, slaapmiddelen. Het is niet de meest res-

pectvolle manier om iemands as te vervoeren, maar de bedoeling is goed en Daaf zou er beslist instemmend om lachen. En bovendien, om nu mijn halve koffer te vullen met een veel te grote, en ook nog eens loodzware stenen urn ...

Het is jaren geleden dat ik voor het laatst zo lang alleen op reis ging. Ik herinner me die keer niet eens, het moet ver vóór Robine zijn geweest. Een andere tijd, een andere eeuw, een ander millennium zelfs. Na haar dood, nu ruim vijf jaar geleden, heb ik het nooit verder gebracht dan een weekje Frankrijk, stedentrips naar Wenen en Milaan, een weekend langeafstandswandelen in de Eiffel. En de internationale filmfestivals natuurlijk, waar ik elk jaar wel een paar keer heen moet. Maar díe laatste keer lijkt ook alweer lang geleden.

Wat verwacht ik van deze reis? Ik heb er nog nauwelijks bij stilgestaan, alles ging vanochtend ineens zo snel. Natuurlijk wist ik diep van binnen dat ik en niemand anders Daafs as zou gaan verstrooien. Dat was ik moreel aan hem verplicht, al was het maar omdat die as anders nooit in Triëst terecht zou komen. Maar tot vanochtend had ik geen enkel plan; het geld van de antiquair was nodig om mijn plichtsgevoel concreet te maken. Omgekeerd zou Daaf precies hetzelfde hebben gedaan. Of niet?

‘Een echte vriend’, herinner ik me een uitspraak van hem toen we elkaar pas kenden, ‘een echte vriend bewaart als de nood aan de man komt een koffer voor je in zijn huis. Hij bewaart die, zelfs al wil de ander hem niet vertellen wat er in die koffer zit. Wapens, drugs, een in stukken gesneden lijk desnoods’ – om aanschouwelijke voorbeelden zat Daaf nooit verlegen.

Hij was toen al midden dertig en op de toppen van zijn kunnen. Ikzelf was stukken jonger en moest nog bijna alles leren.

Maar wat hij zei over die koffer, is me altijd bijgebleven: zo dacht Daaf dus over vriendschap. Dit was wat hij in geval van nood van mij verwachtte. En dit was ook wat ik verwachten kon van hem. Al wist ik zeker dat ikzelf nooit met zo'n koffer bij hem voor de deur zou staan.